

Na Valdštejnově náměstí zve k návštěvě nová Galerie Ščigol

30.7.2025 - Jan Jireš | Město Jičín

Nacházíme se v nové galerii Ščigol na Valdštejnově náměstí. Miloši, jak jste získali tyto prostory?

Prostory jsme získali úplně náhodou díky Martině Kubíčkové, která sleduje nabídku realit v Jičíně. Snažil jsem se hledat asi rok vhodné prostory a nic se nevyskytlo, kromě čínského bistra v Palackého ulici.

Takže jsme získali prostor na Valdštejnově náměstí, cca 320 metrů čtverečních i se zázemím. Před námi tu necelý rok fungovala Česká spořitelna, která opravovala svoje sídlo – uklidili to tu a dali místnosti do pořádku, protože předtím to tu bylo strašné. Ze začátku jsme se zděsili toho prostoru, jestli to půjde nějak zlidštit. Měli jsme měsíc na to, abychom prostory daly do dobrého stavu. Jedním z motorů byl Jirka Ticháček, který to hnal dopředu. Nakonec se nám to docela povedlo. Sice je tu řada detailů, které je třeba napravit, ale už fungujeme.

Můžeme se zde podívat na obrazy a dílo Michaila Ščigola. Jak vznikla myšlenka vytvořit galerii?

Michail nás opustil před třemi roky, a když byl na smrtelné posteli, tak jsem mu slíbil, že budu prezentovat jeho dílo. Potom probíhalo dědické řízení, protože mi své dílo v závěti svěřil. V té době jsem se už začínal porozhlízet po prostorách v Jičíně, ale konkrétní představu jsem tehdy ještě neměl. Když letos na jaře skončilo dědické řízení, myšlenka nabrala na důležitosti.

Od první myšlenky propagace jeho díla proběhlo tak 10 výstav, z toho tři velké, spojené s dalšími kulturními akcemi. Například Křížová cesta totality, dále v Hradci Králové v Galerii Na Hradě nebo v Židovské škole v Jičíně, kde jsme prezentovali cyklus Franz Kafka. Byla řada malých výstav v kavárnách a podobně.

Tato výstava Valdštejna je příznačná, protože jednak jsme v Jičíně, jednak přímo na Valdštejnově náměstí. Michail poznal velikost tohoto velmože a nastudoval si jeho kariéru. Zpracoval ho do své velké práce, v podstatě dvou cyklů. Cyklus AVE Valdštejn, který zde vidíte, prošel místy jako poslanecká sněmovna, v kostele ve Valdicích a nejvýznamněji v Bruselu.

Cyklus AVE Valdštejn se věnuje nejen odkazu, ale i psychice vévody Albrechta z Valdštejna. Říkám to správně?

Určitě to tak je. Michail Ščigol si nastudoval o Valdštejnovi všechno, co mohl, a v podstatě si vytvořil určitý mýtus. Cyklus nás provází od narození po odchod Valdštejna z tohoto pozemského světa. Zachycuje všechny chvíle jeho života, ať už to je smrt členů rodiny v jeho mladém věku, jeho sny a touhy a jeho schopnosti významného vojevůdce. Prezentuje významné bitvy třicetileté války, ve kterých Valdštejn působil.

I tu část, že v Jičíně máme Albrechta z Valdštejna uloženého v paměti poněkud jinak, než je jeho celkový, nebo celoevropský význam? Protože my ho bereme jako mecenáše, ale svět ho bere jako politika, vojevůdce, možná zrádce. Tím myslím to, že jeho historická role je sporná, ale v Jičíně ho bereme v dobrém světle.

Historická role je sporná u všech velmožů středověku a novověku. Pozitivní člověk, vybavený morálními zábranami, v té době neobstál. Naopak obstáli pouze politici, kteří měli lokty a byli bezskrupulózní. I takový byl Valdštejn. Ale my mu vděčíme za mnohé, a pokud je tu architektura, která za něco stojí, pak je převážně z jeho doby, vytvořená z jeho podnětu. Jediný, kdo mu může konkurovat, je o tři sta let mladší architekt Čeněk Musil. Jičín bez Valdštejna by asi byl zapomenutým místem.

Zpátky k Michailu Ščigolovi. Jak vlastně přišel k myšlence, že namaluje celý cyklus o Valdštejnovi? Byl jsi u toho myšlenkového procesu?

My jsme se seznámili 10 let po jeho příchodu. Podle mě potřeboval nějaký příběh ke zpracování, nějaký mýtus, který by mohl rozkošatit a něco si k němu přidat. Pak mohl začít malovat. Ščigol neskicoval tužkou nebo uhlem, rovnou to mydlil na plátno. Zabýval se právě významnými osobnostmi naší země, které předtím neznal a dělal to s takovou pečlivostí a svědomitostí sobě vlastní. Vzrušovaly ho figury, jako byli Albrecht z Valdštejna, hrabě Špork, Matyáš Bernard Braun, Franz Kafka. Vracel se zpátky do mytologie a starých stylů. Pečlivě si nastudoval jejich životní příběhy a dílo, a to se snažil převést na plátno.

Pojďme ještě shrnout pro ty, kteří Michaila Ščigola tolik neznají. Pod jakými styly svá díla vytvářel, jakými směry byl inspirován?

Vezmu to od začátku. Michail vystudoval architekturu a po absolvování fakulty se dostal do okruhu architekta Borise Lekara, což byl už tehdy uznávaný kyjevský architekt a malíř. Poznal v Michailovi talent a dal mu první impuls, aby se věnoval výtvarnému umění. Ze začátku jezdili po různých místech Sovětského svazu.

Proto z počátku to jsou taková realistická vyjádření krajiny a toho, co viděl. Později, v 70. letech se pouští do abstraktní tvorby. Je to tvorba, kdy si Michail hraje s barvami, pastelovými odstíny – něco jako Vladimír Komárek. Jak se potom mění jeho život, a to by vydalo na několik životů a jsou to spíše tragické události, protože jeho milovaná žena zahynula při autonehodě někde ve střední Asii a Michail zůstal sám s postiženým klukem v hlavním městě Ukrajiny, tak se mění jeho dílo. V té době ale neměl moc času na malování, v 80. letech je určitá pauza.

Pak se rozhodl, že přijde sem k nám. Jeho syn Daniel absolvoval pobyt v léčebně v Železnici, kde se orientovali na léčení následků dětské obrny. Naučili ho zde chodit a Michail mohl malovat. 90. léta jsou jeho nejplodnější období.

Co ho inspirovalo. On sám říkal, že jeho zamilovaným malířem je El Greco. Dalo by se říct, že Ščigol je takový romantický expresionista. Styl má velmi osobitý, a co se týče koloritu, barvy se opakují. Jeho modrá prochází celým dílem. V době, kdy prožíval životní krizi v Hradci Králové v polovině 90. let a kdy tam Daník chodil do školy, měl temné období, kdy asi půl roku nemaloval a potom začal tvořit černobílá plátna. Nejdřív to byly černobílé tempery na papíře s tématem Černobílý ateliér. V té době byl na dně. Romantický kolorit se potom vrátil v závěru Michailova života. Tvorba se měnila a zrála.

Ten cyklus AVE Valdštejn tedy vznikl kdy?

Ten vznikl po roce 2000. Nejdřív byl malý cyklus, ale když jsem ho viděl u Michaila pověšený na zdi, řekl jsem mu „Hele, potřebuješ peníze na střechu velkého ateliéru, tak já to koupím a na střechu budeš mít“. Když jsem se stal majitelem malého cyklu, tak Michail rok nato vytvořil cyklus velký, který se prezentoval, jak jsem řekl, ve Valdicích, v Poslanecké sněmovně a Bruselu.

A ten velký cyklus, kolik čítá obrazů?

Je to patnáct obrazů a jeden obří, takže vlastně šestnáct. Všechny zde v galerii můžeme vidět, z cyklu malého i velkého.

Chci se teď zeptat na něco citlivého. Konec Ščigolova života musel být poznamenán aktuálními událostmi na Ukrajině a mezinárodní situací. Jak bolestivě pociťoval, co se děje?

To máš pravdu. V roce 2014, kdy Rusko začalo okupovat Krym, Michail říkal: „Když si na to jen vzpomenu, tak mě bolí srdce a nechce se mi ani malovat.“ Ale on v té době ještě maloval, jenže ta situace se rychle zhoršovala. Michail si pronajal v Praze prostory. Pořádal tam výstavy a dal je k dispozici, ale sám už toho moc nenamaloval. Vůbec, jak začala ta válka 2022, tak říkal, že už mu to nejde.

Chtěl bys něco dodat, co ještě nepadlo?

Ještě bych dodal, Michail propagoval svoje dílo už za života. Investoval do toho hodně peněz. V pozůstalosti jsme získali spoustu materiálů k jeho dílu. Máme jeho dílo pečlivě zdokumentované. Michail vydal celkem tři velké publikace, monografie. Každá z nich zachycuje časový úsek 10-15 let. Těch posledních třicet tvorby je zde zachyceno naprosto detailně. Nejenom tyto knihy, ale i další materiály k významným výstavám, jako třeba Křížová cesta totality, která má literární i hudební podtext. K tomu Martina Komárková napsala básně.

K cyklu Franz Kafka těch katalogů máme málo, protože první výstava, která byla v tančícím domě, tam se katalogy rozebraly. Proto je nemůžeme nabídnout. Ale k AVE Valdštejn máme úžasné materiály. Minulé vedení našeho města vydalo krásný soubor reprodukcí valdštejnského cyklu i s texty, které napsal nejen Michail, ale i další, kteří se zabývali historií Valdštejna. V recepci máme nabídku těchto materiálů, které si návštěvník může zakoupit.

<https://www.muji.cz/na-valdstejnove-namesti-zve-k-navsteve-nova-galerie-scigol/d-1315958>